

Eesti Noorsootöötajate Kogu tagasiside Erasmus+ 2028-2034 programmimääruse ettepanekule

1. Mida positiivset saab esile tuua?

- Positiivne on jätkuv Programmi olulise rolli teadvustamine EL väärtuste levitamisel ning ELi sidususe suurendamisel
- Peame oluliseks, et Programm toetab ka edaspidi noorte ja noorsootöötajate pädevuste arengut, noortevaldkonna arendamist ning noorte aktiivset osalust ühiskonnas, sh strateegilise koostöö formaadis.
- Tervitame programmi eelarve kasvu.
- Positiivne on kaasamise ja mitmekesisuse rõhutamine.
- Toetame bürokraatia vähendamist ja eelarvete paindlikumat kasutust.
- Tervitame riiklike agentuuride rolli ja detsentraliseeritud mudeli säilitamist.
- Tervitame, et programmi fookus on ligipääsu laiendamisel vähemate võimalustega noortele. See on selgelt kooskõlas kaasamise ja mitmekesisuse eesmärgiga.

2. Millega ei saa nõustuda?

- Uue Programmi eelnõu on praeguse Programmiga võrreldes noortevaldkonnale ning noorsootööle väljakutseid pakkuv, eriti kui pidada silmas valdkonna tegelikku suuremat võimekust ning ambitsiooni. Ootusi on palju, kuid ressursi ja tunnustust on vähe.
- Kodanikuaktiivsus, usaldus riikide ja institutsioonide vastu, võimalus ja võimekus otsustes kaasa rääkida on demokraatia alustala, samuti on see kriitilise tähtsusega kaitsetahte kujunemisel. Murelikuks teeb Programmi fookuse nihkumine pelgalt konkurentsivõimele ja majandusele.
- Nii kodanikuaktiivsuse, kui ka konkurentsivõime kujundamisel, mängib keskkonnana olulist rolli just mitteformaalne ja informaalne õpe (olulisel määral noorsootöö), kuid Programmi ettepanekus pole vastava õppimise väärtus piisavalt nähtav
- Senised programmid on olnud ühed tugevamad EU Noortestrategie rakendamise instrumendid ning on murettekitav, et uues ettepanekus sellist seost esile toodud pole. Ka uus programm on üks vähestest otsese mõjuga instrumentidest, millega noortevaldkonda ning noorsootööd arendada ja EU Noortestrategie ning ka Euroopa Noorsootöö Agendat ellu viia. Seega peab ettepanek põhinema olulisel määral ka eelmainitud poliitikatel
- Me ei saa nõustuda, et puuduvad nii eraldiseisev noortepeatükk, kui ka selleks eraldatud miinimumeelarve. Programmi eesmärki jõuda vähemkindlustatud,

vähem kaasatud ja haavatavatesse sihtrühmadesse kuuluvate noorteni saab täita just noortevaldkonna (kitsamalt, noorsootöö) kaudu. Seega, ilma noortevaldkonna eristuseta väheneb programmi mõju tervikuna.

- Nii eraldiseisva peatüki kui ka eelarve puudumine ei lihtsusta tegevusi, vaid suurendab ebaõiglast konkurentsi valdkondade vahel. Noorsootöö põhineb paljuski kodanikeühendustel ning struktuurselt ei ole võimalik konkureerida samaväärselt ülikoolide, kutsekoolide ning üldhariduskoolidega nende projektivõimekuses, kergemini kaasatava osalejate sihtgruppi osas ja rahastuses. Peatüki puudumine kahandab Programmi poolt noortevaldkonna nähtavust ja süsteemset tuge.
- Leiame, et noortevaldkonna eraldi peatükk on oluline Programmi mõjude struktuurseks saavutamiseks ning sellele peatükile reserveeritud eelarve maht peab suurenema vähemal 15 protsendini.
- Peame kriitiliselt oluliseks, et igal valdkonnal on eraldi spetsiifilised eesmärgid. Noortevaldkonna osas võiksid nad sarnaneda kehtivale Programmile ning viidata seosele EU Noortestrategia ja Euroopa Noorsootöö Agendaga
- Praegune eelarve kasv ei ole piisav. Arvestades inflatsiooni ja ESC liitmist, on see sisuliselt mõjutu. Toetame Euroopa Noortefoorumi seisukohta, et vaja on vähemalt mitmekordset kasvu.
- Meie vaatest üheks suuremaks murekohaks Programmis on, et noorsootööd käsitletakse vaid vahendina teiste eesmärkide saavutamiseks. See ei ole piisav, vaid peab olema programmiliselt eraldi eesmärk, mis on kooskõlas EL arengutega selles vallas (sh Euroopa Noorsootöö Agenda käivitamisega ning viimase Euroopa Noorsootöö Konvendi seisukohtadega noorsootöö dimensiooni suurendamise vajadusest EL tasandil).
- Regionaalne ebavõrdsus ja ääremaastumine pole eraldi välja toodud.
- Kulude hüvitamise loogika ei arvesta äärealade eripärasid (nt kallimad lennud, vähesed ühendused). Toetame mõtet, et teatud kulutüüpidel peaks äärealadele olema suurem toetus ning otselende tuleks käsitleda rohesõiduna, kui muid mõistlikke ühendusi pole.
- Roheülemineku käsitus on liiga kitsas – pelgalt CO₂ ja transpordi mõõdikud, ilma toetava kasvatustöö mõõtmeta.
- Leiame, et Programm võiks konkreetsemalt viidata (mitte ainult ristrahastamise kontekstis) EL poliitikatele, sh noorsootöö arendamise toetamise olulisusele **fondides** (nt ESF, Horizon). See peab olema nähtav ja toetatud, et tagada teadmuspõhisus ja strateegiline mõju ning suuremat rahastusmeetmete koosmõju
- Programmis võiks olla suurem paindlikkus vanusepiirides, et kaasata ka nooremaid noori.
- Me näeme suurt ohtu Programmi mõjususe realiseerumisele, sest rahvuslike agentuuride roll ning rahastus on hägunenud. Agentuuride roll on olulisel määral seotud ka toetatavate valdkondade võimekuse suurendamisega, eriti

oluline on see detsentraliseeritud valdkondadele (ehk noorte- ja spordivaldkonnad). Leiame, et agentuuride TCA vahendid võiksid kasvada, mille abil oleks võimalik tõhusamalt kiirendada ka vajalikke reforme, uute teemade ja prioriteetide rakendamist, taotlejate võimekuse suurendamist programmi kiiremaks ning stabiilseks käivitamiseks ja elluviimiseks.

- Programmi üldise elluviimise riskiks on ka Agentuuride igapäevase tegevuse hajusam reguleerimine. Toetame kindlaid tingimusi riikidele Agentuuride tegevuse rahastamisel, sh minimaalset kohustuslikku panust Agentuuride eelarvesse, mis võiks olla vähemalt võrdne Komisjoni panusega.

3. Millised tegevused on puudu, olulised või ebasoovitavad?

Puudu / vaja lisada:

- **Noortevaldkonna selge eristatus**
- **Noorsootöö arendamine Programmi olulise eesmärgina.** Programmi dokumendis tuleb selgelt sätestada noorsootöö iseseisev ja strateegiline valdkond.
- **Rahvuslik koostöö ja võimestamine:** vaja luua võimalus ka rahvusliku tasandi strateegilise koostöö käivitamisele, st mitme institutsiooni strateegiliste koostööprojektide rahastamiseks rahvuslikul tasandil, et tugevdada kodanikuühiskonda ja organisatsioonide liite ning nende võimekust üleeuroopaliseks koostööks. Mitmes EL liikmesriigis on demokraatlike väärtuste kaitsmiseks oluline ka riigisisene kodanikuühiskonna areng, mis ei pruugi olla võimude poolt piisavalt toetatud.
- **Noorsootöö kvaliteedi arendamine** kui eraldi eesmärk, samaväärselt õpetajate professionaalse arendusega.
- **Noorsootöö eri keskkondades.** Noorsootöö toimib ka teistes keskkondades, nt koolis, ning mitmed riigid on edukalt rakendanud koolinoorsootöötajate praktikad, mille rakendamine võiks olla soovitud MFÖ lõimumise kontekstis.
- **HEV-noored ja vähemused:** vaja konkreetseid ja kohustuslikke meetmeid, mitte ainult üldiseid põhimõtteid.
- **Digilõhe vähendamine:** sotsiaalmajanduslik taust ei tohi määrata noorte võimalusi kasutada digivahendeid ja arendada digipädevusi.
- **Meediapädevus ja kriitiline mõtlemine:** vaja toetada noorte vastupanuvõimet valeinfole ja äärmuslusele.
- **Praktika- ning varjutamisvõimalused:** Erinevalt õpetajatest ja koolipersonalist, kellele on loodud selged ja kättesaadavad formaadid (nt *job shadowing* ja *staff training*), noorsootöötajatele samaväärset ametlikku ja süsteemset võimalust ei pakuta. Olemas on projektipõhised juhuvõimalused. Noorsootöötajatele tuleb luua eraldi ja selgelt defineeritud praktika- ning varjutamisvõimalused, mis tõstaksid valdkonna professionaalsust ja looksid võrdsed arenguvõimalused õpetajatega

- **Senise hea praktika säilitamine:** ESCi senist mõju ning "brändi" on vaja hoida ning arendada. Väga oluline on säilitada kohaliku tasandi solidaarsusprojektide võimalust

Olulised tegevused, mida toetame:

- Noortepeatüki säilitamine programmistruktuuris.
- Noortevaldkonna eraldi rahastus, vähemalt 15% eelarvest.
- Paindlikkus eelarvete kasutamisel, sh ümbertöstmised vastavalt tegelikule vajadusele.
- Selge tegevussuundade eristus: mobiilsus, strateegilised koostööprojektid ja poliitikakoostöö.
- Riiklike agentuuride rolli säilitamine ja piisav rahastamine.
- ESC solidaarsusprojektide kohaliku mõõtme säilitamine.

Ebasoovitav:

- Noorte ja noorsootöö lahustamine teiste valdkondade alla ilma eraldi nähtavuseta.
- Ülemäärane keskendumine tööturuoskustele demokraatlike ja väärtuspõhiste eesmärkide arvelt.

4. Milline on mõju noortevaldkonnale ja ühiskonnale?

- **Sotsiaalne ja demograafiline mõju:** kui noorsootöö jääb programmis nähtamatuks, suureneb oht, et äärealade, madalama sotsiaalmajandusliku taustaga või vähemuste hulka kuuluvad noored jäävad kõrvale.
- **Majanduslik mõju:** ebapiisav eelarve piirab programmi tegelikku ulatust; noorte ja noorsootöö organisatsioonide projektide stabiilsus väheneb.
- **Regionaalareng:** kui ei arvestata äärealade transpordi- ja ühenduvuskulusid, süveneb ebavõrdsus. Programmil on aga potentsiaal sidusust tugevdada, kui need meetmed sisse tuua.
- **Julgeolek:** meediapädevuse ja kriitilise mõtlemise toetamine vähendab noorte haavatavust valeinfo ja äärmusluse suhtes. Demokraatia dimensiooni lahustumine võib pärssida aktiivseks kodanikuks kujunemist ning vähendada kaitsetahet
- **Üldine mõju noortevaldkonnale:** programm saab olla oluline noorsootöö kvaliteedi ja professionaalsuse tõstja, kui see roll on selgelt sisse kirjutatud. Toetades nii rahvuslikke kui kohalikul tasandil algatusi, kasvab noortevaldkonna mõju ühiskonna sidususele ja noorte heaolule.
- **Noorsootöötajate professionaalsuse arendamine:** noorsootöötajatele erakordselt oluline võimalus ise praktiseerida ja kogemust omandada, sest see

toetab nende professionaalset arengut ning annab neile enesekindlust olla noortele eeskujuks ja toeks.